

TÜRKİYE, ESTONYA ve FRANSA EĞİTİM YÖNETİM SİSTEMLERİNİN DEĞİŞİK PARAMETRELERE GÖRE KARŞILAŞTIRILARAK İNCELENMESİ

Doç. Dr. Esef Hakan Toytok
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
hakantoytok@hotmail.com

Öğretmen Ayşe GÖK
Milli Eğitim Bakanlığı
yavrukus_3373@hotmail.com

Öğretmen Zeynep Tuğba PAKSOY
Milli Eğitim Bakanlığı
zeyneptpaksoy@gmail.com

Özet

Ülkeler, eğitim yönetim sistemlerinin çıktılarında biri olan öğrenci başarılarının etkililik düzeyini belirlemek için uluslararası platformlarda en çok kabul gören Avrupa Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin yaptığı Uluslararası Eğitim Değerlendirme Sınavı (PISA) sonuçlarını değerlendirmekte ve bu sınavlarda elde ettikleri skora göre eğitim yönetim sistemlerinde yeniden yapılandırmaya gitmektedirler. Araştırmada Türkiye, Estonya ve Fransa eğitim yönetim sistemleri, ülkelerin genel yapısı, öğretmen yetiştirme ve atama, denetim, eğitim sisteminin yapısı, dersin işleniş süreci gibi beş parametre ile ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, belirlenen parametrelerle ele alınan ülkeler olan Türkiye, Fransa ve Estonya eğitim yönetim sistemlerinin benzerlik ve farklılıklarının ortaya çıkarılarak karşılaştırılmasıdır. Araştırma deseni nitel araştırma yöntemlerinden belge doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiş, belirlenen parametreler ile ilgili makaleler, tezler incelenmiş, ayrıca eğitim bakanlıkların resmi sitelerinden ve uluslararası eğitim sitelerindeki kaynaklardan yararlanılmıştır. Elde edilen veriler bulgular bölümünde sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre Fransa ve Estonya'nın öğretmen yetiştirme ve atama kriterlerinin bu ülkelerin eğitim sisteminin yapı taşını oluşturduğu, ayrıca Fransa'da ve Türkiye'de merkezî bir yapı ve denetleme sistemi olmasına rağmen Estonya'da merkezî yapının yanında yerel belediyelerin de eğitimde söz sahibi olduğu ve denetleme yetkisine sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Estonya Eğitim Yönetimi, Türkiye Eğitim Yönetimi, Fransa Eğitim Yönetimi, Karşılaştırmalı Eğitim

A COMPARATIVE EXAMINATION OF TURKEY, ESTONIA AND FRANCE EDUCATION MANAGEMENT SYSTEMS ACCORDING TO DIFFERENT PARAMETERS

Abstract

Countries evaluate the results of the International Education Evaluation Exam (PISA) conducted by the Organization for European Economic Cooperation and Development (OECD), which is the most accepted in international platforms, in order to determine the level of effectiveness of student achievement, which is one of the outputs of education management systems, and according to the scores they get in these exams,

countries reconstruct their education management systems. In the study, Turkey, Estonia and France education management systems were handled with five parameters such as the general structure of the countries, teacher training and appointment, supervision, the structure of the education system, and the course teaching process. In this context, the aim of the research is to reveal and compare the similarities and differences of the education management systems of Turkey, France and Estonia, which are the countries considered with the determined parameters. The research design was carried out with the document analysis method, one of the qualitative research methods, articles and theses related to the determined parameters were examined, and also the official websites of the education ministries and the sources in the international education websites were used. The data obtained are presented in the findings section. According to the findings obtained as a result of the research, the teacher training and appointment criteria of France and Estonia are the elements of the education system of these countries, and although there is a centralized structure and supervision system in France and Turkey, in addition to the centralized structure, local municipalities are also involved in education. It has been determined that it has a say and has the authority to control.

Key Words: Estonia Education management, Turkey Education management, France Education management, Comparative Education

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişliğini sağlayan ve bu gelişmişliğin dinamosu olan temel gücü şüphesiz eğitilmiş insanlarıdır. Bu nedenledir ki ülkelerin eğitim sistemleri ve eğitim sistemlerinin çıktısı olan eğitilmiş insan yeterliliği sosyo-ekonomi, teknoloji, yaşam, uluslararası başarılar gibi birçok alanda fark yaratmaktadır. Anlaşılacağı üzere eğitim kalkınmışlığın temeli olduğu için ülkeler gelişmişliğini sağlamak ve sürdürürebilmek adına eğitim sistemlerini sık sık gerek uluslararası düzeyde gerekse ülke içerisinde diğer okullarla kıyaslayarak sistemin etkinliğini ve yetkinliğini kontrol etmektedirler. Bu amaçla çoğu ülke, eğitim sistemlerini gözden geçirmekte, başka ülkelerin eğitim sistemlerini incelemekte, diğer ülkelerin eğitim sistemlerinden kendi ülkeleri için çıkarımlarda bulunmakta ve eğitim sistemlerinde gerekirse değişikliklere gitmektedir. Tüm bu amacı gerçekleştirmek için ise “Karşılaştırmalı Eğitim” adı altındaki disiplinden yararlanmaktadır.

Karşılaştırmalı eğitim çeşitli toplumlarda ülkelerde, bölgelerde ve tarihi dönemlerde uygulanan, eğitim sistemlerini bazen bütün olarak bazen de birkaç yönden karşılaştırarak ortak ve faydalı yönlerini tespit edip bundan eğitim, kuram ve uygulamasında, eğitim politikasında, eğitim planlamasında ve yenilik çalışmalarında yararlanılmaya çalışına bir bilim olarak ifade edilmektedir (Demirel, 2012). Bu nedenle ülkeler, farklı ülkelerin eğitim sistemleri üzerine yapılan çalışmaları inceleyip kendi eğitim sistemlerinin olumlu ve olumsuz yanlarını görmekte, bu çalışmalardan hareketle eğitim sistemlerinde yeni adımlar atabilmek için çıkarımlarda bulunmaktadır. Diğer bir bakış açısına göre de karşılaştırmalı eğitim, belli bir coğrafi bölgedeki veya değişik toplumlar içindeki eğitim sistemlerini belirli ilgi noktaları açısından karşılaştırır, ortak ölçülere göre değerlendirir, aralarındaki benzer ve farklı unsur ve gelişimleri tespit eder. Yalnız burada, karşılaştırmanın bilimsel olabilmesi için ortak bir değerlendirme ölçütü ve ortak ilgi noktalarının alınması gerekmektedir. Çünkü Karşılaştırmalı Eğitim normatif bir bilim değildir, incelediği olgular hakkında herhangi bir değer yargısı vermemeye çalışır (Ergün, 1985). Bu bağlamda ülkeler eğitim sistemini başka ülkelerin eğitim sistemi ile karşılaştırırken eğitim sistemlerindeki sorunlar için kesin çözüm yollarına ulaşmış olmamaktadır.

Karşılaştırmalı eğitimin en çok fayda sağladığı kişilerin başında eğitim politikacıları gelir. Yeni eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanmakta olan politikaların eleştirilmesi sürecinde, Karşılaştırmalı Eğitim araştırmaları eğitim politikacılarına yeni bakış açıları sunabilir (Erdoğan, 2003). Bu sebeple karşılaştırmalı eğitim çalışmaları, ülkelerin eğitim politikalarını hazırlayan kişilere ışık tutma bağlamında büyük bir öneme sahiptir.

Öğrenci başarılarının etkililik düzeyini belirlemek için uluslararası platformlarda en çok kabul gören Avrupa Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin yaptığı Uluslararası Eğitim Değerlendirme Sınavı (PISA) dir.

PISA sonuçlarına bakıldığında genel olarak Estonya'nın başarı sıralamasında ilk 10 ülke içinde bulunduğu, hatta son (2018 PISA) sınavda Avrupa ülkeleri arasında birinci olduğu görülmüştür. Fransa bu listede orta sıralarda yer alırken Türkiye ise OECD ortalamasının altında kalmaktadır. Bu bağlamda, Fransa, Estonya ve Türkiye'deki eğitim sistemlerinin genel yapısı, öğretmen yetiştirme ve atama süreçleri, derslerin işleniş şekilleri denetim sistemlerinin nasıl olduğu ve ülkelerin genel yapısı araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Karşılaştırmalı eğitim, farklı ülkelerin eğitsel olgularını kendi kültürel, ekonomik, politik ve toplumsal koşulları içerisinde anlama uğraşısı veren ve benzerlik ve farklılıklarını karşılaştıran bir bilim dalı (Yıldırım ve Türkoğlu, 2018) olduğundan bu çalışmada da Türkiye, Estonya ve Fransa eğitim sistemleri ve diğer parametreler karşılaştırılmış, üç ülkenin benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuş ve ülkemiz için çıkarımlarda bulunulmuştur. Ülkelerin eğitim yönetim sisteminde karşılaştırmalı bir şekilde inceleme yaparken, ilk başta eğitime tesir eden etkenleri ele almak gerekir. Bu çalışmada da konuya farklı açılardan bakılmaya çalışılmış ve ülkelerin eğitim yönetim sistemleri aşağıdaki etkenler bakımından incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizine ait bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Estonya, Fransa ve Türkiye'nin belirlenen parametrelere göre karşılaştırılması hedeflendiğinden, bu çalışma karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada, belge doküman incelemesi tercih edilmiştir. Doküman analizi, yazılı ve elektronik belgelerin içeriklerinin sistematik bir şekilde ve titizlikle seçilerek analiz edildiği bir yöntemdir (Wach ve Ward, 2013). Bu nedenle belirlenen konu ile ilgili alan yazın ve web siteleri taranmış, ülkeler arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye, Estonya ve Fransa eğitim yönetim sistemleri oluşturmaktadır. Evren olarak belirlenen ülkeler örneklem olarak alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerin bir araya getirilmesinde nitel araştırma yöntemi içinde yer alan doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu bağlamda veriler toplanırken konu ile ilgili alan yazın ve web siteleri taranmıştır. Araştırmanın içeriğini oluşturan verilerin doğruluğu kontrol edilmiş, ulaşılan makaleler ve kitaplar anlama ve verileri kullanma adımları ile gözden geçirilmiş ve yorumlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına; veriler güncel şekliyle bir araya getirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu aşamasında belirlenen parametrelere göre Estonya, Fransa ve Türkiye eğitim yönetim sistemleri karşılaştırılmış, benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur.

1.Parametre: Ülkelerin Genel Yapısı

Avrupa'da bulunan bir Baltık devleti olan Estonya Cumhuriyeti vatandaşı olan Estonlar, binlerce yıl önce Uralların ötesinden buldukları bölgeye göç etmişlerdir (Estonya Ülke Bülteni, 2011). 1917'de Rusya tarafından muhtar bir memleket olarak tanınan ve Rusya'daki Bolşevik hükümet darbesinden sonra 1918'de

Bağımsız Cumhuriyet ilân edilen Estonya (Pusta, 1952). 2. Dünya Savaşı yıllarında tekrar Sovyetler Birliği tarafından işgal edilmiş ve 1991 yılına kadar Sovyetler Birliği hakimiyeti altında kalmıştır. 1991 yılında ise Sovyetler Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığını ilan eden ve parasını basan ilk ülke olmuştur.

Estonya, Baltık Devletleri arasında gelişmişlik açısından en ileri durumdaki ülkedir (Estonya Ülke Bülteni,2011). Estonya'da kişi başına düşen milli gelir 38.000 dolar seviyelerindedir. Batısında ve kuzeyinde Finlandiya Körfezi, doğusunda Rusya ve güneyinde ise Letonya Cumhuriyeti ile sınırları vardır. Yüzölçümü 45,339 km² 'dir.

Estonya'nın resmi dili Estonca'dır. Bununla birlikte Estonya'da Rusça, İngilizce ve Fince dilleri de konuşulmaktadır. Estonya'nın etnik yapısı ise şöyledir: Estonlar: %68,7; Ruslar: %24,2; diğer: %7,1 (Ukraynalı, Belarus, Fin, Tatar ve Leton) (TC, Dışişleri Bakanlığı, Estonya Ülke Künyesi). Estonya'nın nüfusu 1.328.976 milyondur. Ülkedeki nüfus yoğunluğu alan başına 29, 22'dir. Estonya'daki nüfusun yoğun olmaması, insanın eğitimini ve iş bulmasını olumlu hale getirmektedir. Estonya'nın siyasi rejimi, kuvvetler ayrılığına dayalı, parlamenter demokrasidir. Parlamentoda 101 sandalye bulunmaktadır. Anayasa uyarınca genel seçimler her dört yılda bir Mart ayında yapılmaktadır. Seçim barajı % 5'tir. Yürütme organının başı Hükümet ve Başbakan'dır (TC, Dışişleri Bakanlığı, Estonya Ülke Künyesi).

Estonya, dijital alanda dünyada kendine yer edinmiş bir ülkedir. Bu alanda yaptığı uygulamalardan bir tanesi de E-Estonya uygulamasıdır. E-Estonya, devletin tüm unsurlarını kapsadığı ve vatandaşların günlük yaşamlarını değiştirdiği için günümüzde dijital devlet yönetimindeki en iddialı e-devlet uygulamalarından biridir. Estonya, devletin verdiği yasama, oylama, eğitim, adalet, sağlık hizmetleri, bankacılık, vergiler, polislik vb. tüm hizmetleri tek bir platforma toplayarak halkın kullanımına açmıştır. 1991 yılında Rus işgalinden bağımsızlığını kazandığından beri yeni toplum ve devlet inşasını teknolojik altyapı ile birlikte kuran Estonya, yasal ve teknik altyapıdan başlayarak devlet uygulamalarını teknolojinin üzerine inşa etmiştir. Kurduğu sistemde altyapıya ve güvenliğe önem veren devlet Xroad ile adem-i merkezi bir e-devlet yapılanmasına gitmiş ve bunu e kimlikle güvence altına almıştır (Koç, 2011)

Fransa nüfusu 2019 verilerine göre 66.991.000 kişidir. Fransa 543.945 km² yüzölçümü ile hem Batı Avrupa'da hem de Avrupa Birliği içerisindeki en büyük kara alanına sahip ülkedir. Kara sınırları Avrupa ana kara ve İber Yarımadası'na bitişiktir. Kara suları ise Akdeniz'e, Atlas Okyanusu'na, Manş denizine ve Kuzey denizine dayanır. Sınırları 2.889 km uzunluğundadır. Fransa altı ülke ile komşu olup, kuzeyde Belçika ve Lüksemburg, doğuda Almanya ve İsviçre, güney doğuda İtalya, güney batısında ise İspanya bulunmaktadır. Fransa'nın 3427 km uzunluğundaki sahil şeridi, Akdeniz, Manş Denizi, Atlas Okyanusu ve Kuzey Denizi kıyılarından geçmektedir. (Fransa Ülke Bülteni, 2019). Fransa ılıman bir iklime sahiptir. Fakat ülkede üç tip iklim görülmektedir: Okyanus iklimi, Kara iklimi ve Akdeniz iklimi. Fransa topraklarının yarısından fazlası tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Fransa ekonomisinde yer altı kaynaklarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikle demir ve kömür cevherleri ülkenin zenginleşmesinde büyük rol oynamıştır. Fransa'da kişi başına düşen milli gelir 46.896 dolardır (TC, Dışişleri Bakanlığı, Fransa Ülke Künyesi). Fransa, yarı başkanlık sistemiyle yönetilmektedir. 5 yıllık süre için doğrudan halk tarafından seçilen ve en fazla iki dönem görev yapabilen Cumhurbaşkanı geniş yetkilere sahiptir. Başta dış politika olmak üzere, siyasi yetkileri bulunan, ancak parlamentoya karşı sorumluluk taşımayan Cumhurbaşkanı, Hükümetin işleyişinin içinde olmakla birlikte, Bakanlar Kurulu adına parlamentoya karşı sorumluluk Başbakan'dadır (TC, Dışişleri Bakanlığı, Fransa Ülke Künyesi).

Türkiye Cumhuriyeti üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada ülkesidir. Ülke nüfusu 84.680.273 kişidir (TÜİK, 2021). Türkiye'nin yüzölçümü ise 769.630 kilometre karedir. Türkiye'de Akdeniz iklimi ve karasal iklim birlikte görülmektedir. Türkiye partili cumhurbaşkanlığı sistemiyle yönetilmektedir. Cumhurbaşkanı halk tarafından beş yıllığına seçilmektedir. Ülke yeraltı ve yer üstü kaynakları bakımından zengindir ve tarıma elverişli geniş arazilere sahiptir. Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir ise 9000 dolar civarındadır.

2. Parametre: Eğitim Sistemi

Estonya'da eğitim sisteminin yapısı, herkesin bir eğitim seviyesinden diğerine geçmesi için fırsatlar sağlar. Eğitim seviyeleri, okul öncesi eğitimi (ISCED seviye 0), temel eğitimi (ISCED seviye 1 ve 2), lise eğitimi (ISCED seviye 3) ve yüksek eğitimi (ISCED seviye 6, 7 ve 8) içerir. Okula devam zorunluluğu, içinde bulunulan yılın 1 Ekim tarihine kadar 7 yaşını doldurmuş çocuklar için geçerlidir. 7 yaşına kadar olan çocuklar okul öncesi çocuk bakım kurumlarına gidebilirler. Okula devam zorunluluğu, temel eğitim alınana veya öğrenci 17 yaşına gelene kadar devam eder (Eurydice, 2022).

Estonya eğitim sisteminin yönetimi Eğitim ve Araştırma Bakanlığı bünyesinde yürütülmektedir. Estonya'da eğitim kademeleri, okul öncesi eğitim, temel eğitim, orta öğretim ve yükseköğretim olarak ayrılmıştır (Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2022). Estonya eğitim sisteminin amaçları şunlardır: Bireyin, ailenin ve Estonya ulusunun, ayrıca etnik azınlıkların gelişimi ve Estonya toplumunda ekonomik, politik ve kültürel yaşam ve kendi içinde doğanın korunması için elverişli koşullar yaratmak, yasalara uyan bireyleri şekillendirmek, herkesin yaşam boyu öğrenmeye katılması için fırsatlar yaratmaktır (Estonya Cumhuriyeti Eğitim Yasası). Belirtilen amaçlardan ve ilkelerden de anlaşılacağı üzere Estonya eğitim sisteminde hedeflenen, ülkenin tüm vatandaşlarını her yönüyle geliştirmek, insanı yaşamının her aşamasında eğitmektir. Eğitim sistemi buna göre de şekillendirilmektedir. Estonya eğitim sistemi merkezi değildir. Devlet, yerel yönetim ve okul arasındaki sorumluluk dağılımı açıkça tanımlanmıştır (Eurydice, 2022). Eğitim dili ağırlıklı olarak Estonca'dır, ancak mevzuatta belirtilen diğer diller de kullanılabilir. Eğitim kurumlarının finansmanı, ilgili kanunlarda öngörülen esaslara göre kurumun mülkiyetine bağlıdır.

Estonya'da zorunlu eğitim, 2010 yılında yürürlüğe giren Temel Okullar ve Liseler Yasası ile 3+3+3 ile 9 yıl olmuştur. Estonya eğitiminin yapısına baktığımız zaman şu şekilde olduğunu belirlenmiştir: Estonya'da okulöncesi eğitimin 5-6 yaşlarını kapsadığı görülmektedir. Ayrıca isteyen veliler 18 aylıktan sonra çocuklarını anaokuluna gönderebilmektedir. Estonya'da okulöncesi eğitim kurumlarında çocukların genel becerilerinin (kişisel, sosyal, oyun ve öğrenme becerileri) gelişimini ve yedi öğrenme ve öğretme alanında genel gelişimlerini destekleyecek nitelikte eğitim verilmektedir.

- Ben ve çevre
- Dil gelişimi
- İkinci dil olarak Estonca
- Matematik
- Sanat
- Müzik
- Fiziksel gelişim ve hareket (Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2022).

Temel eğitim, kısmen ilkokullarda (1 ila 6. sınıflar), temel okullarda (1 ila 9. sınıflar) veya temel okul müfredatını da öğreten liselerde edinilebilen zorunlu asgari genel eğitim gereksinimidir. Temel eğitim 3 evreden oluşmaktadır. 1. evre 1.-3. sınıfları, 2. evre 4.-6. sınıfları, 3. evre ise 7.-9. sınıfları kapsamaktadır. Temel okuldan mezun olmak için, öğrencinin müfredatı en az yeterli düzeyde öğrenmesi ile birlikte Estonca veya ikinci dil olarak Estonca olmak üzere üç temel okul bitirme sınavını, matematik ve öğrencinin tercih ettiği bir konuda bir sınavı geçmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrenci yaratıcı bir ödevi tamamlamakla sorumludur (Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2022).

Orta öğretim, temel eğitime dayalıdır ve liseler tarafından sağlanan genel orta öğretim ve mesleki eğitim kurumları tarafından sağlanan mesleki orta öğretim olarak ikiye ayrılır. Genel orta öğretim, üst ortaokullar için ulusal müfredatta belirlenen ve edinilmesi üniversitelerde ve mesleki eğitim kurumlarında ileri eğitim için ön koşul olan bir dizi bilgi, beceri ve yeterlilik oluşturur. Lise eğitimi zorunlu değildir (Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2022). Öğrencinin liseden mezun olması için okul seviyesi notları en az 'yeterli' veya seçmeli derslerde

'başarılı' olması gerekmektedir. Ayrıca zorunlu dersleri tamamlayan ve ikinci dil, matematik ve yabancı dil olarak Estonya veya Estonya devlet sınavlarını en az 'tatmin edici' alanlar, lise bitirme sınavı için en az 'başarılı' olanlar ve lise eğitimi sırasında bir araştırma projesini veya uygulamalı ödevi tamamlayanlar liseden mezun olmaktadır. Yükseköğretim düzeyindeki çalışmalar üç düzeyden oluşmaktadır. İlk olarak lisans eğitimlerini ve profesyonel yükseköğretim çalışmalarını içerir. İkinci seviye yüksek lisans çalışmalarını içermektedir. Üçüncü seviye ise doktora çalışmalarını içermektedir (Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, Yükseköğretim Yasası, 2022). Estonya'da ulusal bir üniversite sınavı bulunmamaktadır. Üniversiteler kabul koşullarını kendileri belirlemektedir.

Fransa eğitim sisteminin temel yapısına bakıldığında üç özellik dikkati çekmektedir: Laik eğitim, 16 yaşa kadar zorunlu eğitim, parasız eğitimdir. Fransa eğitim sisteminde okullar Gençlik, Eğitim ve Araştırma Bakanlığının bünyesinde yer almaktadır. Devlet okullarının yanında özel okullar da önemli bir paya sahiptir. Fransa'da eğitim ve yetiştirme devletin halka borçlu olduğu bir hizmet olarak değerlendirilmiş ve bir hak olarak devlet garantisi altına alınmıştır. Laiklik, özgürlük ve eşitlik ilkesinin temele alındığı saygıyla devlet, insanların coğrafi, kültürel ve sosyal olarak sahip oldukları özelliklere bakılmaksızın, Fransa'da yaşama hakkına sahip gençlerin ve çocukların eğitim haklarından yararlanmalarını garanti eder (Özkeskin ve Değirmenci, 2013). Fransa'da eğitim faaliyetleri üç birime ayrılmaktadır. Bu birimler büyüklüğüne göre akademi, taşra ve mahalli birimler olarak isimlendirilmektedir. Fransa'da 28 akademik bölge yer almakta ve her akademinin başında cumhurbaşkanının atadığı bir rektör yer almaktadır. Rektör kendi bölgesindeki tüm eğitim seviyelerinden sorumludur.

Fransa'da okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Buna rağmen okullaşma oranı çok fazladır. Okul öncesinde çocuklar yaş gruplarına göre üç gruba ayrılmıştır. 2-4 yaş grubu çocuklar alt grup, 4-5 yaş arası çocuklar orta grup, 5-6 yaş arası çocuklar üst grubu oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitimde çocukların iletişim becerilerini geliştirmek, dilsel anlatımlarını güçlendirmek, sanat ve spor etkinliklerinde bulunmak ve çocukları ilkokula hazırlamak faaliyetleri yer almaktadır.

Fransa zorunlu eğitim 10 yıl sürmekte ve 5+4+1 sistemi uygulanmaktadır. Zorunlu eğitimin birinci adımını oluşturan ilkokullar 5 yıl sürmektedir. İlk iki yıl temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı birinci devre olarak adlandırılmaktadır. İlkokulun son üç yılı kapsayan ikinci devrede ise temel bilgi ve beceriler sağlanmaktadır. Her sınıf seviyesi sonunda değerlendirme yapılmaktadır. Bu değerlendirilmeler öğrencilerin kişisel dosyalarına işlenmektedir. Fakat ilkokulu bitirmek için ayrıca bir sınav bulunmamaktadır. İlkokulu bitiren öğrenciler zorunlu eğitim ikinci adımı olan ortaöğretim 1. devredeki "Collage" olarak isimlendirilen okullara doğrudan başlamaktadır. Ortaöğretimin birinci devresi 4 yıl sürmekte, 6. Sınıf uyum devresi, 7.ve 8. sınıf pekiştirme ve geliştirme devresi, 9.sınıf ise "yönlendirme devresi" olarak isimlendirilmektedir. Ortaöğretimin birinci devresini bitiren öğrenciler zorunlu eğitimi tamamlamak için ikinci devrede bir yıl daha tam zamanlı eğitim almak durumundadır. Kolejdeki eğitimini bitiren öğrencilere "Brevet" adı verilen diploma verilmektedir. Öğrenciler bu diplomayı almak için tüm ülkede yapılan sınava girmektedirler.

Kolejlerin devamı olan ortaöğretim 2. devresinde eğitim 3 yıl sürmektedir. Bu kurumlarda genel eğitim ve teknik eğitim alanında ve mesleki alanda eğitimler verilmektedir. Liselerde ilk sene "belirleme" 2. ve 3. seneler "bitirme" devresi olarak adlandırılmaktadır. Liselerde 3 yılı başarı ile bitiren öğrenciler lise tamamlama sınavı olan "Bakalorya" ya hazırlanırlar. Genel ve teknik alandaki liseyi bitiren ve "Bakalorya"yı alan öğrenciler yükseköğrenime yerleşme hakkı elde ederler.

Fransa'da yükseköğretim özgürlük prensibine ve merkeziyetçi bir anlayışa sahiptir. Üniversitelerde farklı gruplarda eğitimler verilmektedir. Birincisi kısa süreli eğitim veren 2 yıllık ön lisans okullarıdır. Buradan mezun olan öğrencilere bac+2 (lise bitirme sınavı-bakalorya) seviyesinde diploma verilmektedir. İkincisi 3 yıllık uzun süreli eğitim veren lisans programlarıdır. Buradan mezun olan öğrenciler bac+3 diploması almaya hak kazanırlar. Lisans eğitiminden sonra, 2 yıl süren yüksek lisans programına katılan öğrenciler ise bac+5 diplomasını alırlar. 3 yıl süren doktora eğitimini tamamlayan öğrenciler ise bac+8 diplomasına sahip olurlar.

Türkiye'de zorunlu eğitim 4+4+4 sistemi ile 12 yıl uygulanmaktadır. İlk dört yıl ilkokul, ikinci dört yıl ortaokul,

üçüncü dört yıl ise lise olarak adlandırılmaktadır. İlkokul sonunda herhangi bir bitirme sınavı yoktur. Öğrenciler evlerine en yakın ortaokula yerleşmektedirler. Ortaokul sonunda ise Liselere Geçiş Sınavı yapılmaktadır. Merkezi yerleştirmeye esas iyi derecede puan alan öğrenciler nitelikli okullara yerleştirilmektedir. İyi derecede puan alamayan öğrenciler ise 6. 7. ve 8. sınıftaki akademik not ortalamalarına göre evine en yakın okullara yerleştirilmektedir. 4 yıl süren lise sonrasında ulusal düzeyde üniversitelere giriş sınavı yapılmaktadır. Temel Yeterlilik ve Alan Yeterlilik olarak adlandırılan iki aşamalı sınavdan alınan puanlara göre üniversitelerin bölümleri tercih edilmektedir. Üniversiteler 2 yıllık ön lisans, 4 yıllık lisans, 2 yıllık yüksek lisans ve 4 yıllık doktora programlarından oluşmaktadır. Aynı üniversite içerisinde çok sayıda fakülte ve bölüm bulunmaktadır.

3. Parametre: Öğretmen Yetiştirme ve Atama Süreci

Estonya'da öğretmen yetiştirme programları üniversitelerde yapılmaktadır. Üniversitelere öğretmen olmak için başvuranları seçmek için ulusal bir sınav bulunmamaktadır. Her üniversite kendi kabul koşullarını belirlemektedir. Üniversiteler ayrıca programa yerleştirmede iki ölçüt belirlemiştir. Bu ölçütlerden ilki öğrencinin lise başarısı, ikincisi ise öğrencilerin iletişim ve işbirliği gibi kişisel yeteneklerinin seviyesidir. Öğretmen eğitimleri üç alanda yapılmaktadır. Birincisi genel çalışmalar: öğretmenlerin kültürel, sosyal ve iletişimsel alanda bütün halinde gelişmesi hedeflenmektedir. İkincisi branş çalışmaları: öğretmenlerin uzmanlık alanı ile güncel meslek bilgisi alanındaki çalışmalarını kapsamaktadır. Üçüncüsü eğitim bilimleri: değişen, yenilenen eğitimin ihtiyaçlarına yanıt vermek amaçlanmaktadır. Estonya'da okul öncesi öğretmenleri lisans eğitim almaktadırlar. Sınıf, özel eğitim ve branş öğretmenleri lisanstan sonra yüksek lisans eğitimini bitirmek zorundalar. Meslek liselerinde çalışan öğretmenlerin ise hem yüksek lisans hem de iş piyasasında deneyim kazanmaları gerekmektedir. Estonya küçük bir ülke olduğu için her yıl 500 civarında öğretmen adayı üniversiteye başvurmakta ve öğretmen olarak atanmaktadır.

Fransa'da öğretmen olmak çok zordur. Adayların, öğretmen olabilmek için seçici ve güç sınavları kazanması ve kapsamlı eğitimleri tamamlamaları gerekmektedir. Fransa'da lise sonrası yapılan bir sınavla öğretmen programlarına yerleşilmemektedir. Üniversitelerin 3 yıllık lisans programlarını bitiren adaylar öğretmen yetiştirme enstitülerine kendileri başvurmaktadır. Bu 3 yıllık eğitim, alan eğitimi olarak da adlandırılabilir. 3 yılın sonunda adaylar öğretmen olma sebeplerini içeren dosyayı yükseköğretime teslim ederler ve öğretmen yetiştirme kurumlarına girme sınavlarını başarıyla geçenler öğretmen yetiştirme enstitüsüne kabul edilirler. Enstitüye giren adaylar 2 yıl süreli dört farklı alanda staj görmektedirler. Bunlar ön hazırlık stajı, gözlem stajı, refakatli gözlem ve sorumluluk stajı olarak adlandırılmaktadır. İlk yılın sonunda adayların bilimsel çalışmalarına bakılmakta, başarılı olanlar ikinci yıla stajyer öğretmen olarak devam etmektedirler. 2 yılın sonunda uygun adayların atanması Öğretmen Yetiştirme Kurumu tarafından Eğitim Bakanlığına teklif edilir. Fransa'da öğretmen yetiştirme kurumlarında öğretim programları değişiklik gösterebilmektedir. Fakat verilen eğitimin nitelikleri benzerdir. Öğretmenler 3 yıllık lisans programı sonrası 2 yıl süreli mesleki alanda eğitim alıp staj yaptıkları için yüksek lisans mezunu olmaktadır.

Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarına kabul edilmek için ulusal düzeyde yapılan iki aşamalı üniversite sınavını kazanmak gerekmektedir. Bu sınavda alınan puana göre üniversitelerin eğitim fakültelerinde uygun bölümlere gidilmektedir. 4 yıl süren eğitim boyunca alan bilgisi, eğitim ve meslek bilgileri alanında eğitimler verilmekte, son sınıfta ise teorik bilginin yanında uygulama eğitimi de uygulanmaktadır. Daha sonra adaylar ulusal düzeyde yapılan Genel Kültür-Genel Yetenek, Eğitim Bilimleri ve Öğretmenlikte Alan Sınavına girmekte, yeterli puanı alanlar son olarak mülakata alınmaktadır. Tüm sınav ve mülakat sonucuna göre adaylar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından atanmaktadır.

4. Parametre: Eğitim Yönetimi ve Denetim

Estonya'da eğitim yönetimi, Eğitim ve Araştırma Bakanlığı bünyesinde takip edilmektedir. Ayrıca yerel belediyeler eğitim alanında söz hakkına sahiptirler. Bakanlığın asıl görevleri ülkeyi kapsayan gelişim planı hazırlamak, değerlendirme yapmak, öğretmen yetiştirme sürecini planlamak ve eğitim finansmanını yürütmektir. Estonya'da okul müdürleri ataması devlet okulları için yerel belediyeler tarafından yapılmaktadır.

Estonya’da, okul yönetici adayları şayet pedagojik eğitim almış iseler üç yıl, pedagojik eğitimleri yoksa beş yıl öğretmen olarak çalışma koşulu aranmaktadır. Fakat kurumların yapısındaki değişikliklere göre müdür olarak atanma şartları farklılaşmaktadır. Müdür adayları atanabilmek için yazılı sınava ve mülakata girerler. Sınavda başarılı olanlar en fazla beş yıllığına sözleşme yapmaktadırlar.

Estonya’da eğitim denetimi, Eğitim ve Araştırma Bakanlığının belirlediği çerçevede yapılmaktadır. Denetim bakanlık ve bakanlık yerine yerel yönetimler tarafından uygulanmaktadır. Denetimin amacı, uygulamadaki eğitim programlarının sonuçlarını kendi kademeleri içinde değerlendirmek ve okulların eğitim etkinliklerinin ulusal eğitim etkinliklerine uygunluğunu denetlemektir. Denetim yapılmadan evvel planlaması yapılır, görevliler belirlenir, denetim yapılır, yapılan denetim sonucu raporlaştırılır ve okul müdürüne gönderilir. Okul müdürü üç gün içinde rapora cevap verir. Bunun dışında her okul üç yılda bir öz değerlendirme raporu hazırlamak durumundadır. Okul müdürleri için özel bir denetim mekanizması bulunmamaktadır. Buna karşılık öğretmenler öncelikle okul müdürleri tarafından denetlenmektedir.

Fransa’da eğitim yönetiminden ve denetiminden sorumlu bakanlık, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığı’dır. Okulöncesi, ilkökul, ortaöğretim okulları bakanlık tarafından yönetilmekte; öğretmen atamaları, ders kitaplarının ve ders araç gereçlerin temini bakanlık tarafından denetlenmektedir. Fransa’da eğitim sistemi üç birime ayrılmıştır: akademik, mahalli ve taşra. Akademik yani üniversite bölgesi en büyük idari yapıdır. Başında rektör bulunmakta ve rektör kendisine bağlı tüm illerdeki tüm eğitim kademelerinden sorumludur. Taşra yapısındaki eğitim faaliyetleri hükümetin atadığı vali tarafından sağlanmaktadır. Taşra biriminde rektörün temsilcisi olarak müfettiş yer almakta ve ilköğretim okullarını denetlenmektedir. Mahalli birimlerde ise yerel yöneticiler yer almakta ve burada yine müfettiş görev yapmaktadır.

Fransa’da okul müdürü olabilmek için en az üç yıl öğretmen olarak çalışmak ve müdürlük yetiştirme programlarını başarı ile bitirmek gerekmektedir. Fransa’da eğitim merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Buna karşılık yerel yönetimler de eğitimde önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi, ilkokulların yapımından ve bakımından, ayrıca bu okulların müdür atamalarından yerel yönetimler sorumludur. Bu okulların yönetiminde önemli üç öge bulunmaktadır: okul müdürü, okul konseyi ve eğitim müfettişleri. Ortaokul ve lise müdürlerinin istihdamında ayrıntılı bir süreç izlenirken, ilkökul müdürleri için aynısı söz konusu değildir. Bunun bir nedeni bu alandaki yönetim yapısındaki hiyerarşi nedeniyle ilkökul müdürlerine okul yönetimi alanında daha az sorumluluk verilmiş olmasıdır (Balyer ve Gündüz, 2011). Fransa’da eğitim denetimi 1802’de kurulmuştur. Eğitim denetiminin yapısı hem merkezi hem de yereldir. Fransa’da okullar her yıl sıkı bir şekilde denetlenmektedir. Denetimden sorumlu en üst birim Eğitim Yönetimi Genel Müdürlüğü (IGAEN)dür (Erkan, 2014).

Türkiye’de eğitim denetimi alanında ilk adımlar Osmanlı döneminde 1826 yıllarında atılmıştır (Erkan, 2014). Türkiye’de eğitim denetiminden sorumlu bakanlık Millî Eğitim Bakanlığıdır. Türkiye’de yönetim ve denetim merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Bakanlık eğitim müfredatının hazırlanmasından, okulların yapımı ve bakımından, ders kitaplarının temin edilmesinden, okul donatımından sorumludur. Türkiye’de okul müdürü olarak atanmak için 2 yıl süreli müdür yardımcılığı görevinde bulunmak, Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme Sınavına ve mülakata girmek gerekmektedir. Okul müdürleri ayrıca bir eğitim almamaktadır. Müdür yardımcısı olabilmek için ise en az 2 yıl öğretmen olarak çalışma şartı bulunmaktadır. Türkiye’de eğitim denetimi İl Millî Eğitim Müdürleri bünyesinde bulunan İl Maarif Müfettişleri ve bakanlık bünyesinde çalışan Bakanlık Maarif Müfettişleri vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de okul denetimleri yanında ders denetimleri de yapılmaktadır. Okul müdürleri ayrıca öğretmen ders denetimi yapmakla sorumludur.

5. Parametre: Derslerin İşleniş Şekli

Estonya’da akademik yıl 1 Eylül ile 31 Ağustos arasını kapsamaktadır. Bir akademik yılda 2 dönem bulunmaktadır. Dönem tatillerini Eğitim ve Araştırma Bakanlığı planlamaktadır. Eğitim- öğretim yılı sonunda yaz tatili ise birbirini takip eden en az 8 haftadan oluşmaktadır. Estonya’da bir yılda toplam eğitim süresi en az 175 gün, son sınıfta ise 185 gündür. İlkokullarda haftalık ders saati 1. sınıflarda 20 saat, 2. sınıflarda 23 saat, 3. ve 4. sınıflarda 25 saat, 5. sınıflarda 28 saat, 6. ve 7. sınıflarda 30 saat, 8. ve 9. saatlerde 32 saat olarak belirlenmiştir.

Okullarda bir günde işlenen ders sayısı ise 5 saattir. Bir dersin işlenme süresi ise 45 dakikadır. Dersleri ise süresi en az 10 dakika olan teneffüsler izlemektedir. Bir sınıftaki öğrenci üst sınırı 24 olarak uygulanmaktadır (Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2022).

Fransa ilkokulun tüm seviyelerinde haftalık ders saati 26 saat olarak uygulanmaktadır. Temel eğitimde haftada 6 güne kadar ders işlenmektedir. Bir ders saati 55-60 dakikadır. Akademik yıl eylül ayında başlar haziran ayında son bulmaktadır. Bir eğitim öğretim döneminde 3 dönem yer almaktadır. Bir eğitim öğretim yılında 2 hafta Noel, 2 hafta Paskalya tatili olmak üzere toplam 13 hafta tatil yapılmaktadır. Yaz tatili temmuz ve ağustos aylarında kapsamaktadır. Fransa'da bir akademik yıl 316 yarım günden oluşmaktadır. Bunun sebebi haftanın 6 günü okul olması ve derslerin yarım gün işlenmesidir.

Türkiye'de akademik yıl eylül ve haziran ayları içerisinde gerçekleşmektedir. Bir yıl içerisinde toplam ders günü ortalama 180 gündür. Akademik yıl 2 döneme ayrılmıştır. Yarıyıl döneminde 2 hafta tatil bulunur. Her yarıyılıda 1 haftalık ara tatil yer almaktadır. Toplam tatil süresi 14 haftayı bulmaktadır. İlkokullarda haftalık 30 saat ders işlenmekte, bir gün içinde ise 6 saat ders işlenmektedir. Ortaokullarda haftalık 35 saat ders bulunmakta, bir gün içerisinde ise 7 saat ders işlenmektedir. Liselerde ise haftalık 40 saat ders yer almakta, bir günde 7-8 saat ders işlenmektedir. Derslerin süresine bakıldığında bir ders saati 40 dakikan oluşup ders araları ise en az 10 dakikadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Ülkelerin eğitim alanında elde ettikleri başarılar üzerinde pek çok etken bulunmaktadır. Özellikle uluslararası platformlarda yapılan sınavlar ülkelerin eğitim sistemlerinin kalitesini belirlemede önemli rol oynamaktadır. Avrupa Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin yaptığı Uluslararası Eğitim Değerlendirme Sınavı (PISA) bu bağlamda araştırmacılara önemli ipuçları vermektedir. Bu çalışmada da Türkiye, Estonya ve Fransa eğitim yönetim sistemleri değişik parametrelere göre karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkarılmıştır.

Birinci parametre olan ülkelerin genel yapısı başlığı altında elde edilen bulgulara göre Türkiye ve Fransa'nın coğrafi yapıları benzerlik göstermektedir. Her iki ülkede yarımada konumundadır ve her iki ülkede de karasal ve ılıman iklim yani Akdeniz iklimi birlikte görülmektedir. Estonya diğer ülkeler gibi yarımada olmasına rağmen iki ülkeye oranla çok daha küçük ve daha soğuk bir iklime sahiptir. Ülkelerin yüzölçümü ve nüfuslarına bakıldığında Türkiye ve Fransa'nın nüfus yoğunluğu birbirine yakın bulunmaktadır. Estonya ise 1,3 milyonluk nüfusu ve Konya büyüklüğünde yüzölçümü ile küçük ve sakin bir ülkedir. Türkiye ve Fransa yeraltı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin ülkeler olmasına rağmen Estonya doğal kaynaklar yönünden fakir bir ülkedir. Fakat çalışmadaki ülkelerin kişi başına düşen milli gelirlerine bakıldığında Fransa yaklaşık 47.000 dolarlık, Estonya ise 38.000 dolarlık geliriyle insanların ekonomik alanda sıkıntı çekmeden yaşadığı ülkelerdir. Türkiye ise yaklaşık 9.000 dolarlık geliriyle ekonomik alanda yetersiz bir ülkedir. Bu bulgulara dayanarak ülkelerin eğitim kaliteleri, başarıları ile ekonomileri arasında güçlü bir bağ olduğu söylenebilir. Nitekim son 30 yılda dünyanın her yerinde yapılan araştırmalar göstermektedir ki, kişilerin eğitim düzeyi ile gelir düzeyi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (İnanç, Güner ve Sarısoy, 2006).

İkinci parametre ülkelerin eğitim sistemleri başlığı altında elde edilen bulgulara göre Estonya'da 3+3+3 olmak üzere 9 yıl zorunlu eğitim, Fransa'da 5+4+1 sistemi ile 10 yıl zorunlu eğitim, Türkiye'de ise 4+4+4 sistemi ile 12 yıl zorunlu eğitim uygulanmaktadır. Elde edilen bulgulara göre en uzun zorunlu eğitimi uygulayan ülke Türkiye'dir. Ülkelerin zorunlu eğitim sürelerinin uzunluğu ile eğitimde göstermiş oldukları başarılar arasında paralellik olmadığı görülmektedir. Fakat zorunlu eğitim ülkelerin yetişmiş insan gücünü arttıracığından eğitim alanındaki başarılarını da olumlu yönde etkilemektedir. Zorunlu eğitim kavramının ülkelerin gelişmişlik düzeyini özellikle uzun ama zaman zaman da kısa vadede etkilediğini söylemek mümkün olacaktır (Coşkun, 2020). "Gelişmiş" olarak isimlendirdiğimiz ülkelerin zorunlu eğitim sürelerinin uzun olmasından çok zorunlu eğitime geçiş tarihleri önem taşımaktadır. Başka bir deyişle zorunlu eğitimi hangi ülke daha önce uygulamaya koyduysa o ülkenin gelişmişlik seviyesi günümüzde diğer ülkelerin önünde görülmektedir. Fransa'ya baktığımızda zorunlu eğitim uygulamaları 1800'lü yılların başından beri uygulanmakta, ülkemizde ise zorunlu eğitim anlamında ilk

kararlar 1961 yılında alınmıştır.

Araştırmada yer alan ülkelere baktığımız zaman her üç ülkede de okul öncesi eğitim isteğe bağlıdır. Estonya'da ilkokul yani temel eğitim sonunda öğrenciler üç farklı alanda bitirme sınavlarına girmekteyken Fransa ve Türkiye'de ilkokul sonunda herhangi bir bitirme sınavı bulunmamaktadır. Aslında Estonya'da ortaokul olarak adlandırılan bir eğitim basamağı olmadığı için 9 yıllık temel eğitim sonunda yapılan sınavı ortaokul bitirme sınavları olarak da değerlendirilebilir. Böylece her üç ülkede de ortaokul bitirme sınavı yapılmakta ve alınan puanlara göre liselere yerleştirme yapılmaktadır. Estonya ve Fransa'da öğrenciler belirlenen alanlarda yapılan sınav haricinde bilimsel araştırma ve çalışmalar da yapmaktadırlar. Türkiye farklı olarak yapılan sınav eleme sınavıdır. En iyi puanları alan öğrenciler nitelikli okullara gitmekte, diğer öğrenciler ise yerel yerleştirme ile bir okul türüne yerleştirilmektedir. Öğrencileri sadece bilgi yönünden ölçen sınavların eğitim başarısı ve kalitesi üzerinde önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Çoğunlukla tek uygulamaya dayalı ve bilgiyi ölçen sınavların bireyin ilgi ve yeteneklerini açığa çıkarmakta yetersiz kaldığına yönelik görüşler, kademeler arası geçişte günümüze kadar uygulanagelen sınavların amaca uygun olmadığını katılımcıların perspektifinden ortaya çıkarmaktadır (Dinç, Dere ve Koluman, 2014). Araştırma ülkelerinde farklı lise türlerinin bulunması benzerlik göstermektedir. Estonya ve Fransa'da lise bitirme sınavları yer almasına rağmen Türkiye'de lise bitirme sınavları bulunmamaktadır.

Üniversitelere yerleşmede ulusal bir seçme sınavı Türkiye'de uygulanmakta iken Fransa ve Estonya'da ulusal bir sınav yer almamaktadır. Özellikle Estonya'da üniversiteler kendi kabul koşullarını kendileri belirlemektedir. Üniversitelere girişte merkezi bir sınavın yapılması hem tek yönlü bir ölçüm yapmakta hem de öğrenci kaygı ve mutsuzluk seviyelerini arttırmaktadır. Baş ve Kıvılcım (2019) araştırmalarında merkezi sınavları "kaygılandırıcı / işkence çektiren / rahatsızlık veren bir kavram olarak sınavlar", "adil olmayan / gereksiz bir yarış olarak sınavlar", "seçici ve hayatımızı belirleyici bir kavram olarak sınavlar" ve "uzun veya kısa soluklu bir yarış olarak sınavlar olarak tanımlamaktadırlar.

Araştırma ülkelerinin öğretmen yetiştirme ve atama parametresine gelindiğinde, Estonya ve Fransa'da öğretmenlerin yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de ise öğretmen adayları 4 yıllık lisans eğitimi almakta ve yüksek lisans zorunlu tutulmamaktadır. Özellikle öğretmenlik bölümlerine kabul şartlarına bakıldığında Estonya'da adayların iletişim ve işbirliği becerileri bir kriter olarak belirlenmiştir. Özerbaş, Bulut ve Usta (2007) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının akademik başarıları ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farkın olduğunu belirtmektedirler. Öğretmen etkililiği açısından öğretmenlerin iletişim becerilerinin iyi düzeyde olması büyük önem taşımaktadır. Fransa'da öğretmen adayları teorik bilginin yanında yoğun bir şekilde uygulama eğitimi almaktadırlar. Fransa'da öğretmen adaylarının aktif olarak öğretmenlik uygulaması yaptıkları eğitim, Türkiye'ye göre programda daha önemli yer tutmaktadır. Fransa'da uygulama eğitimin en önemli parçası olan Sorumlu uygulama stajında öğretmen adayları bir yıl boyunca ortalama haftada bir gün sınıfta tek sorumlu olarak öğretmenlik yapmaktadırlar (Uygun, Ergen ve Öztürk, 2011). Aykaç, Kabaran ve Bilgin (2014) araştırmalarında incelenen ülkeler öğretmenlik uygulamaları ve staj süreleri açısından değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarına en az uygulama imkanı veren ülkenin 1 yıl ile Türkiye olduğu görülmektedir.

Eğitim denetimi ve yönetimi parametresinden elde edilen bulgulara göre Estonya'da merkezi bir yönetim ve denetimin yanında yerel bir yönetim ve denetim de önemli bir yere sahiptir. Türkiye ve Fransa'da eğitim denetimi daha merkeziyetçi bir sahip olduğu görülmektedir. Her üç ülkede de okul yöneticisi olabilmek için belirli yıllarda görev yapma zorunluluğu olması yönünden benzerlik göstermektedir. Fakat Fransa okul yöneticisi adaylarına yönetici geliştirme programı uygulaması yönüyle diğer iki ülkeden farklılaşmaktadır. Korkmaz (2005) araştırmasında okul yöneticilerin eğitim eksikliğinin okul başarısında büyük öneme sahip olduğunu belirtmektedir.

Derslerin işleniş şekli parametresi başlığı altında elde edilen bulgulara göre Estonya ve Türkiye'nin yıllık okul günü sayısının ve ders saatlerinin süresinin yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca bu iki ülkenin akademik yıldaki

dönem sayısı da birbirine eşittir. Fransa ise dönem sayısı, ders saatlerinin süresi ve okul gün sayısı olarak farklılaşmaktadır. Haftalık toplam ders saatine bakıldığında ise Türkiye tüm eğitim kademelerinde haftada en fazla ders işleyen ülke olduğu görülmektedir. PISA sınavları değerlendirildiğinde Türkiye’de haftalık ders saatinin çok olması başarıyı olumlu yönde etkilemediği görülmektedir. Ülkelerin ders saatlerinin çokluğundan ziyade belirlenen ders sürelerinin kaliteli kullanımı önem arz etmektedir.

Araştırmada yer alan ülkelerin eğitim sistemleri incelenip karşılaştırıldığında ülkelerin eğitim yönetim sistemlerinin belirlenen parametrelere göre benzer ve farklı yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Türkiye’nin eğitim sisteminin başarısının artırılması için değişik parametreler belirlenerek PISA sınavlarında başarılı olan diğer ülkelerin Türkiye’den farklı ve benzer yönlerinin araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aykaç, N., Kabaran H. ve Bilgin H.(2014). Türkiye’de ve bazı avrupa birliği ülkelerindeki öğretmen yetiştirme uygulamalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, - *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Türkiye*, 9(3), 279-292
- Balyer, A., & Gündüz, Y. (2011). Değişik ülkelerde okul müdürlerinin yetiştirilmesi: Türk eğitim sistemi için bir model önerisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4(2), 182-197.
- Baş, G., & Kuvılcım, Z. S. (2019). Türkiye’de öğrencilerin merkezi sistem sınavları ile ilgili algıları: bir metafor analizi çalışması. *Journal of Qualitative research in Education*, 7(2), 639-667.
- Coşkun M. (2020). Ülkelerin zorunlu eğitim süreçlerine ve PISA başarılarına ilişkin bir karşılaştırma, *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 133-146.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitim sözlüğü (5. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Dinç E. Dere İ. ve Koluman S. (2014). Kademeler arası geçiş uygulamalarına yönelik görüşler ve deneyimler, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), 397-423.
- Erdoğan, İ.(2003). Karşılaştırmalı eğitim: Türk eğitim bilimleri çalışmaları içinde önemsenesmesi gereken bir alan, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 265 – 283.
- Ergün, M. (1985). *Karşılaştırmalı Eğitim*, Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Erkan S. (2014). Türkiye, Fransa, İngiltere-Almanya ve İspanya eğitim denetim sistemlerinin karşılaştırılması, *Uluslararası Eğitim Bilgileri Dergisi*, 1(1), 41-48
- Estonya Cumhuriyeti Eğitim Yasası, Erişim Tarihi: 24.03.2022, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/526082014004/consolide/current>
- Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, Erişim Tarihi: 24.03.2022. <https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohija-keskharidus>
- Estonya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, Yükseköğrenim Yasası, Erişim Tarihi: 25.04.2022, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/525062020001/consolide>
- Estonya Ülke Bülteni, (2011), ErişimTarihi:22.03.2022, https://www.corlutso.org.tr/uploads/docs/estonya_ulke_raporu.pdf
- Eurydice, Estonya Eğitim Sisteminin Temel Özellikleri, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/estonia_en, Erişim Tarihi:24.03.2022
- Fransa Ülke Bülteni (2019). Erişim Tarihi:22.06.2022, <https://www.kesantso.org.tr/file/fransa.pdf>
- İnanç, H., Güner, Ü., & Sarısoy, S. (2006). Eğitimin ekonomik büyüme ve kalkınma üzerindeki etkileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 59-70.
- Koç, H. (2021). Dijital dünyada yeni vatandaşlık konsepti: Estonya’da E vatandaşlık örneği. *OPUS–Uluslararası*

- Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 2254-2289.
- Korkmaz, M. (2005). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi: Sorunlar – çözümler ve öneriler, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 237-252.
- Özerbaş, A. Bulut, M. ve Usta, E. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD,)* 8(1), 123-135.
- Özkeskin E. ve Değirmenci K. (2013). Fransa eğitim sisteminin Türkiye eğitim sistemi ile karşılaştırılması, <https://www.academia.edu.tr>
- TC, Dışişleri Bakanlığı, Estonya Ülke K1ünyesi, Erişim Tarihi. 23.03.2022.<https://www.mfa.gov.tr/estonya-kunyesi.tr.mfa>,
- TC, Dışişleri Bakanlığı, Fransa Ülke Künyesi, Erişim Tarihi: 22.06.2022, <https://www.mfa.gov.tr/fransa-ekonomisi.tr.mfa>
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2021). Erişim Tarihi: 17.06.2022, <https://www.tuik.gov.tr>
- Pusta, K., & Lütem, İ. (1952). Estonya'nın Sovyetleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 169-181.
- Uygun, S. Ergen, G. ve Öztürk, İ. (2011). Türkiye, Almanya ve Fransa'da öğretmen eğitimi programlarında uygulama eğitiminin karşılaştırılması, *İlköğretim Online*, 10(2), 389-405,
- Yıldırım, C. ve Türkoğlu A., (2018). Karşılaştırmalı eğitim yansımaları: "On Yıl Sonra", *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 31-45.

Makale Geçmişi	Geliş: 10.08.2022	Kabul:27.08.2022	Yayın:30.08.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Toytok, H. Gök. A. & Paksoy. Z.T.(2022). A Comparative Examination Of Turkey, Estonia And France Education Management Systems According To Different Parameters. <i>Journal of Research in Education and Teaching</i> . 11 (3), ss -70-82		